התאמה טריטוריאלית הגנתית: חוקיות רצועת הביטחון הישראלית בדרום לבנון

עו"ד אברהם שלי"ו

11 במאי, 2026

מדינת ישראל פועלת בימים אלה ליצור רצועת ביטחון בדרום לבנון, שנועדה להרחיק את כוחות ארגון החיזבאללה מיישובי הצפון הישראליים. על פי עיתון הגרדיין הבריטי, רצועת ביטחון זו פרושה, נכון להיום, על פני כ-6% משטח לבנון, בעומק שנע בין 3-10 קילומטר לתוך לבנון.[1] שר הביטחון ישראל כץ הכריז שישראל תשלוט בצורה מלאה ברצועת הביטחון, שתורחב עד נהר הליטני.[2]

1 William Christou, Israel Vows to Occupy Swathes of Southern Lebanon to Expand Buffer Zone, **Guardian** (Mar. 31, 2026), https://www.theguardian.com/world/2026/mar/31/israel-vows-occupy-large-parts-southern-lebanon-expand-buffer-zone.

2 אברהם לנדסברג, "שר הביטחון ישראל כץ אמר שישראל תשלוט בצורה מלאה ברצועת הביטחון, שתורחב עד נהר הליטני", **C14**, 31.3.2026, https://www.c14.co.il/article/1514008.

1. חוקיות השימוש בכוח כנגד חיזבאללה בלבנון

ב-2 במרץ 2026, חיזבאללה שיגר טילים אל צפון מדינת ישראל בפעם הראשונה מאז הסכם הפסקת האש שנחתם בין ישראל ללבנון בנובמבר 2024. מנהיג חיזבאללה נעים קאסם טען שהירי לא היה קשור למלחמה שמנהלים ארצות הברית וישראל נגד איראן, אלא תוצאה של ההפרות הישראליות לטענתו של הפסקת האש.[3] הפסקת האש עצמה הייתה סיומו של השלב הראשון במלחמה שיזמה חיזבאללה. ב-8 באוקטובר 2023, חיזבאללה פתח במטח רקטות וארטילריה אל עבר מטרות צבאיות ובהמשך גם אזרחיות, מתוך סולידריות עם הטבח הרצחני של חמאס בדרום ישראל יום לפני כן.

בתקופה שבין ה-8 באוקטובר 2023 לבין הפסקת האש בנובמבר 2024, 46 אזרחים ישראליים ו-29 חיילים נהרגו מהתקיפות של חיזבאללה.[4] קרוב למאה אלף אזרחים, מ-43 קהילות לפחות, נעקרו מביתם בצפון.[5]

יש בסיס איתן לפעילותה הצבאית של ישראל בלבנון בדמות הזכות האינהרנטית להגנה עצמית, כפי שהיא נקבעה בסעיף 51 למגילת האו"ם. מדינת לבנון הדגימה מעל לכל ספק שהיא "לא רוצה או לא מסוגלת" לפרק את ארגון החיזבאללה. מבחן ה"לא רוצה או לא מסוגלת" התפתח בעקבות מלחמתן של מדינות המערב נגד ארגון הטרור דאע"ש בשנת 2015. במכתבה למזכיר הראשי של האו"ם, שגרירת ארצות הברית לאומות המאוחדות סמנתה פאוור הצדיקה את המבצע נגד דאע"ש על בסיס חוסר יכולתה או רצונה של סוריה להתנגד בעצמה לארגון הטרור.[6]

במשך החודשים של אוקטובר ונובמבר 2015, דאע"ש ביצע פיגועי טרור בצרפת ובסיני שעלו בחייהם של מעל שמונת מאות איש. בעקבות פיגועים אלה, מועצת הביטחון של האו"ם אימצה את החלטה 2249, שהכירה בדאע"ש בתור "איום גלובלי חסר תקדים", וקראה לעשות שימוש "בכל האמצעים האפשריים... כדי להשמיד את מעוזי דאע"ש בסוריה". מדינות רבות אימצו באופן מפורש את רף ה"לא רוצה או לא מסוגלת", ביניהן ארצות הברית, בריטניה, גרמניה, הולנד, הרפובליקה הצ'כית, קנדה ואוסטרליה.[7]

מועצת הביטחון של האו"ם אימצה שוב ושוב החלטות המחייבות את לבנון להיות הגורם היחיד המחזיק בנשק בתחומי שטחה. החלטת מועצת הביטחון 1559, שאומצה בשנת 2004, קוראת ל"פירוקן ופירוזן מנשק של כל המיליציות הלבנוניות והלא-לבנוניות". על פי החלטת מועצת הביטחון 1701, שאומצה בסוף מלחמת לבנון השנייה בשנת 2006, על האזור שבין הקו הכחול לנהר הליטני להיות נקי מכוח אדם מזוין, מציוד צבאי או מנשק, למעט אלה של ממשלת לבנון וכוחות יוניפי"ל.

3 Hezbollah Chief: Renewed Attacks on Israel a Response to 15 Months of Violations Unrelated to Any Other Battle, **Times of Isr**. (2026), https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/hezbollah-chief-renewed-attacks-on-israel-a-response-to-15-months-of-violations-unrelated-to-any-other-battle/ .

4 Avi Ohayon & Emily Rose, "Israeli Northern Residents Fume at Ceasefire, Still Feel Vulnerable to Attack", Reuters (Nov. 27, 2024), https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-northern-residents-fume-ceasefire-still-feel-vulnerable-attack-2024-11-27/ראו גם גלעד כרמלי, "מטחי טילים וכטב"מים, קרבות גבורה | כך נראו 14 חודשי לחימה בצפון, יום אחר יום", 28.11.2024, https://www.ynet.co.il/news/article/sj0lvmv7ke.

5 "מפוני הצפון במלחמת 'חרבות ברזל'", מרכז מידע וידע, מדינת ישראל, 23.6.2024, כאן.

6 מכתבה של סמנתה ג'. פאוור, שגרירת ארצות הברית למזכיר הכללי של האו"ם באן קי-מון (23.9.2014), https://perma.cc/2Z37-LHPCJ.

7 Elena Chachko & Ashley Deeks, *Which States Support the "Unwilling and Unable" Test?*, **Lawfare** (10.10.2016) https://www.lawfareblog.com/which-states-support-unwilling-and-unable-test.

לנוכח כישלונה החוזר ונשנה של לבנון לפרק את חיזבאללה מנשקו, עומדת לישראל הזכות לנקוט בפעולה ישירה בתוך שטח לבנון על מנת לנטרל את האיום. רצועת ביטחון ישראלית בלבנון הוא צעד הכרחי ומידתי למניעת עקירת אוכלוסייה אזרחית ומניעת ירי רקטות.

2. חוקיות הכיבוש כל עוד קיים איום ביטחוני

כיבוש, כלומר השתלטות על שטח אויב בזמן מלחמה, הוא תוצאה שכיחה וטבעית של מלחמות באשר הן. בניגוד למה שנהוג לחשוב, כיבוש לוחמני אינו בלתי-חוקי, ואף אינו הופך לבלתי חוקי עם חלוף הזמן.[8] אופנהיים, שניסח את הגישה המסורתית לכיבוש, כתב כך:

> "אם צד לוחם מצליח לכבוש את כל שטח האויב, או אפילו חלק ממנו, הרי שהגשים מטרה מלחמתית חשובה ביותר. הוא יכול כעת לא רק לנצל את משאבי מדינת האויב למטרות צבאיות, אלא גם להחזיק בשטח כערובה להצלחתו הצבאית, ובכך להמחיש לאויב את הצורך להיכנע לתנאי השלום".[9]

רוזלין היגינס, ששימשה בעבר שופטת בבית הדין הבינלאומי לצדק (ה-ICJ), קבעה ש"אין דבר במגילת האו"ם או במשפט הבינלאומי שמוביל למסקנה הכללית שכיבוש צבאי, טרם כינונו של הסכם שלום, אינו חוקי".[10] מאיר שמגר, נשיא בית המשפט העליון לשעבר והפרקליט הצבאי הראשי לשעבר, ומי שעיצב את גישתה המשפטית של ישראל ליהודה, שומרון וחבל עזה, אמר: "כאשר טרם התהווה פתרון צבאי או מדיני חלופי, [הכיבוש]... יכול, מבחינה חוקית, להימשך לזמן בלתי מוגבל".[11]

המשפט הבינלאומי מכיר בזכותן של מדינות הפועלות במסגרת הגנתן העצמית להחזיק בשטח אויב, כל עוד הדבר נדרש לביטחונן. כדבריו המפורסמים של נשיא ה-ICJ לשעבר, סטיבן שוובל:

> "מדינה המממשת באופן חוקי את זכותה להגנה עצמית רשאית לתפוס ולכבוש שטח זר, כל עוד התפיסה והכיבוש נחוצים להגנתה. אותה מדינה רשאית לדרוש, כתנאי לנסיגתה מהשטח, את ייסודם של מנגנוני ביטחון סבירים, שיבטיחו שהשטח לא ישמש שוב כאיום או לשימוש בכוח נגדה בצורה שתצדיק פעולה להגנה עצמית".[12]

אם כן, יש הצדקה להמשך שליטתה של ישראל בדרום לבנון עד לפירוקו של חיזבאללה או לכינון הסכם שלום עם לבנון.

הקמתם של אזורי חיץ על אדמת מדינה זרה, במטרה להילחם בגורמים שאינם מדינות, אינה תופעה אזורית

8 Yoram Dinstein, The International Law of Belligerent Occupation 2 (2d ed. 2019).

9 Oppenheim's International Law 432 (H. Lauterpacht ed., 7th ed. 1948).

10 Rosalyn Higgins, The Place of International Law in the Settlement of Disputes by the Security Council, 64 Am. J. Int'l L. 1, 8 (1970).

11 Meir Shamgar, Legal Concepts and Problems of the Israeli Military Government—The Initial Stage, in Military Government in the Territories Administered by Israel 1967–1980: The Legal Aspects 13, 43 (Meir Shamgar ed., 1982); Ariel Zemach, Can Occupation Resulting from a War of Self-Defense Become Illegal?, 24 Minn. J. Int'l L. 313 ראו (2015).

12 Stephen M. Schwebel, *What Weight to Conquest?,* 64 **Am. J. Int'l L.** 344, 345 (1970) .

בלבד, אלא כלי מוכר במנהג המדינות, שזכה לתמיכה ממעצמות גדולות. לפחות מאז 2016, טורקיה מחזיקה במספר אזורי חיץ בסוריה ובעיראק, שאת הקמתם היא הצדיקה על בסיס סעיף 51 למגילת האו"ם (הגנה עצמית).[13] לטענתה של טורקיה, אזורי החיץ הם צעד הכרחי להגנה מפני התקפות טרור של מיליציית הכורדים YPG/PKK וארגון דאע"ש. בצפון סוריה, דיווחים מצביעים על שליטה טורקית ביותר מ-8,835 קילומטרים רבועים של שטח סורי (המהווים כ-4.8% מכלל שטחה של סוריה).[14] במהלך האביב והקיץ של שנת 2021, טורקיה הקימה בצפון עיראק אזור חיץ נוסף, תוך כריתת יערות, סלילת כבישים והקמת בסיסים צבאיים ותשתיות.[15]

מה שמכריע בסוגיה זו היא העובדה שפעולות אלה לא היו צעדים חד-צדדיים שזכו לגינוי מהקהילה הבינלאומית - ארצות הברית שלחה משלחות רשמיות לסייע לטורקיה להקים את אזורי החיץ.[16] תמיכה כזו ממעצמה עולמית מצביעה על כך ש"מסדרונות ביטחון" מתקבלות יותר ויותר כמכשיר לגיטימי לייצוב אזורי, במקרים בהם המדינות בהן הן מוקמות לא מסוגלת להבטיח את גבולותיהן שלהן. התשתיות הנרחבות של טורקיה באזורי החיץ - לרבות בסיסי צבא, כבישים סלולים ופינוי יערות - ממחישות גם הן שהקהילה הבינלאומית מאמצת בנייה ביטחונית ארוכת טווח על אדמה זרה כדי לנטרל איומי טרור מתמשכים.

באוקטובר 2025, נשיא ארצות הברית דונלד טראמפ פרסם את תכנית 20 הנקודות לשלום בעזה. בשלב הראשון, צה"ל נסוג לקו הצהוב המשתרע על פני מעל מחצית משטחה של רצועת עזה.[17] הקו הצהוב משמש אזור חיץ בין עזה שבשליטת חמאס לבין מדינת ישראל, כשהרמטכ"ל אייל זמיר מתייחס אל הקו הצהוב כאל "קו הגבול החדש" של המדינה.[18]

התכנית האמריקנית קושרת במפורש בין כל נסיגה ישראלית מרצועת עזה לבין הסרת האיום הביטחוני של חמאס. על פי סעיף 16 לנספח 1:

> "ככל שכוח הייצוב הבינלאומי (International Stabilization Force) יבסס שליטה ויציבות, צבא ההגנה לישראל ייסוג בהתאם לסטנדרטים, לנקודות הציון וללוחות הזמנים הקשורים לפירוז הנשק, עליהם הסכימו צה"ל, כוח הייצוב הבינלאומי, המדינות הערבות וארצות הברית, כשהיעד הוא עזה בטוחה שאינה מהווה עוד איום על ישראל, מצרים או אזרחיה. באופן מעשי, צה"ל יעביר בהדרגה את השטח שהוא מחזיק בעזה אל כוח הייצוב הבינלאומי בהתאם להסכם שיערכו עם
>
> רשות המעבר, עד לנסיגה מוחלטת מעזה, למעט נוכחות ברצועת ביטחון היקפית שתישאר במקומה עד שעזה תהיה מאובטחת כראוי מפני כל איום טרור מתחדש".[19]

13 מועצת הביטחון של האו"ם, מכתב מיום ה- 9 באוקטובר 2019 משגריר טורקיה לאומות המאוחדות, המופנה אל נשיא מועצת הביטחון Bluent Aliriza, Understanding Turkey's Afrin Operation, Ctr. for Strategic & Int'l Stud. (Jan. 25, ;, UN Doc S/2019/804 . 2018), https://www.csis.org/analysis/understanding-turkeys-afrin-operation

14 Rauf Baker, *When Will Turkey Annex Northern Syria?*, Middle E. Q., Summer 2023, https://www.meforum.org/ .middle-east-quarterly/when-will-turkey-annex-northern-syria

15 Salim Cevik, Turkey's Military Operations in Syria and Iraq 2 (Stiftung Wissenschaft und Politik 2022).; Paul Iddon, Razing Forests, Turkey Builds a Huge, Militarised Buffer Zone in Iraqi Kurdistan, New Arab (June 18, 2021), https:// .www.newarab.com/analysis/how-turkey-building-buffer-zone-iraqi-kurdistan

16 US Delegation Arrives in Turkey to Set Up Kurdish Buffer Zone, The Nat'l (Aug. 14, 2019), https://www. .thenationalnews.com/world/mena/us-delegation-arrives-in-turkey-to-set-up-kurdish-buffer-zone-1.897702

17 סיון יחזקאל, "העסקה יוצאת לדרך: כוחותינו החלו בנסיגה מהרצועה", (10.10.20255), https://www.ynet.co.il/article/1340051.

18 "הרמטכ"ל בסיור בגזרת עזה: "הקו הצהוב הוא קו גבול חדש - קו הגנה קדמית ליישובים וקו התקפה" ", אתר צה"ל, (7.12.2025), כאן.

19 S.C. Res. 2803 (2025).

ביולי 2024, ה-ICJ פרסם חוות דעת מייעצת בעניין חוקיותו של "הכיבוש" הישראלי ביהודה, שומרון ועזה. בית הדין קבע שנוכחותה של ישראל אינה חוקית, והיא מחויבת לסיים אותה "במהירות האפשרית".[20] קביעה זו יכולה להיראות מנוגדת לטענה שהועלתה, שכיבוש לא הופך לבלתי חוקי עם הזמן. אלא שחוות הדעת המייעצת נכשלת במספר אופנים שונים.

חוות דעת מייעצות אינן נחשבות "החלטות" תחת סעיף 59 לחוקת ה-ICJ, ואין להן תוקף מחייב. סמכותה של חוות דעת מייעצת תלויה לחלוטין במידת השכנוע של הניתוח המשפטי שהיא מציעה. בית הדין לא דן בכלל בתנאים הקונקרטיים של התוקפנות הערבית בשנת 1967 שהובילה לשליטה הישראלית בשטחים אלה. במקום זאת, בית הדין קובע ש"סכסוך מזוין (המוכר גם בשמו 'מלחמת ששת הימים') פרץ בין ישראל לבין שכנותיה מצרים, סוריה וירדן."[21] בניסוח הזה, אין לדעת אם בית הדין הבין את הכיבוש כמה שהתחיל באופן חוקי והפך לשאינו כזה, או שלא היה חוקי מלכתחילה.

על פי בית הדין, הכיבוש הישראלי מונע מהפלסטינים לממש את זכותם להגשמה עצמית, נורמה קוגנטית במשפט הבינלאומי.[22] מבלי לקבל הנחה זו, הטענה אינה ישימה מבחינה משפטית באזור החיץ המוצע בדרום לבנון. ההנמקה של בית הדין הייתה מושתתת על נוכחותה של אוכלוסייה אזרחית שזכויותיה נפגעות. אולם המצב ברצועת הביטחון בדרום לבנון שונה מהותית: האוכלוסייה האזרחית כבר עזבה את האזור, כשהיא מותירה מאחוריה רק תשתיות צבאיות מתקדמות המשמשות למעשי תוקפנות.

בית הדין מתעלם כמעט לחלוטין מהחששות הביטחוניות של ישראל, מלבד קביעתו ששיקולי ביטחון אינם מצדיקים תפיסת שטח בכוח הזרוע.[23] כפי שמציינת סגנית הנשיא סבוטנדה בדעת המיעוט:

> "על ישראל ופלסטין כאחת לפעול יחד על מנת להבטיח את התנאים הדרושים לנסיגה ישראלית משטחים ערביים כבושים, ולפלסטין לספק את הערבויות והתנאים שיאפשרו לישראל להרגיש בטוחה בעשותה כן...
>
> באופן ברור, חוות הדעת המייעצת בתת סעיף 4 לסעיף האופרטיבי מדגישה את חובתה של ישראל לסגת במהירות האפשרית מהשטח הפלסטיני הכבוש, בו בזמן שהיא מתעלמת לחלוטין מחששות הביטחון של מדינת ישראל ואזרחיה, לרבות המתנחלים".[24]

פירושם של הפגמים היסודיים הרבים הללו, הוא שחוות הדעת המייעצת בעניין ה"כיבוש" אינה יכולה להתקבל כניסוח מדויק של דיני הכיבוש. אם נחיל את ההיגיון של סבוטנדה על דרום לבנון, נראה שאין כל בסיס לדרישה מישראל לסגת בטרם חיזבאללה פורק מנשקו. כל עוד לבנון אינה מבטיחה את "הערובות והתנאים" שיוודאו שהשטח לא ישמש לתוקפנות נוספת, הזכות הראשונית של מדינה להגן על אזרחיה גוברת על החובה החוקית לנסיגה משטח כבוש.

20 Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem, Advisory Opinion, 2024 I.C.J. 285 (July 19).

21 שם, פסקה 57.

22 שם, פסקה 233.

23 שם, פסקה 254.

24 Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem, Advisory Opinion, 2024 I.C.J. 285, ¶¶ 83–84 (July 19) (Sebutinde, V.P., dissenting).

3. הגנה עצמית, הרתעה מהתנהגות תוקפנית, ותפיסת שטחים בכוח

בהגדרה, הכיבוש הוא זמני, ועליו להסתיים עם תום הסכסוך המזוין.[25] הדעה המשפטית הרווחת היא שהדין הבינלאומי אוסר לחלוטין על תפיסת שטח בכוח הזרוע. סעיף 2(4) למגילת האו"ם אוסרת על חברי הארגון "איום בכוח הזרוע או מהשתמש בו... כנגד שלמותה הטריטוריאלית.. של איזו מדינה". לאחר מלחמת ששת הימים, ההקדמה להחלטה 242 הדגישה: "אין להסכים לרכישת שטח על ידי מלחמה". החלטה 662, שהתקבלה לאחר הסיפוח העיראקי של כוויית בשנת 1990, הכריזה על הסיפוח כ"בטלה ומבוטלת".

במקרים של תוקפנות חוזרת מתוך אותו שטח, האיסור הגורף על תפיסת שטח בכוח יוצר תמריץ מעוות עבור התוקפן – הוא רשאי להמשיך לתקוף את מדינת הקרבן מבלי לשלם כל מחיר טריטוריאלי. רבים מהמשפטנים המובילים בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה סברו שחוקיות כיבוש נקבעת על פי חוקיות השימוש בכוח.[26] הירש לאוטרפכט, למשל, האמין ששימוש חוקי בכוח יכול להפוך שינוי טריטוריאלי ללגיטימי.[27]

שוובל, בכתיבתו בשנת 1970, העלה את החשש שהדרישות לנסיגה ישראלית ללא תנאי מהשטחים שנכבשו בשנת 1967 מוחקות את ההבחנה בין תוקפנות ערבית לבין הגנה עצמית ישראלית. במאמרו החשוב "מהו משקל הכיבוש?", שוובל הציע תיקון לאיסור על רכישת שטח בכוח הזרוע: "מכאן שבכל הנוגע לשטח שבגבול פלסטין, תחת ריבונות ערבית ודאית משנת 1949 ואילך, כמו סיני ורמת הגולן, אין להימנע ממתן כל משקל לכיבוש, אלא יינתן משקל לפעולה הגנתית במידה שהיא נדרשת באופן סביר כדי לוודא ששטח ערבי כזה לא ישמש שוב למטרות תוקפנות כנגד מדינת ישראל".[28]

המנהג במדינות בעת האחרונה מגלה דפוס של קבלה דה פקטו, במשתמע או במפורש, של שינויים טריטוריאליים שהתחוללו בעקבות השימוש בכוח. במרץ 2019, ארצות הברית הכירה רשמית בריבונותה של ישראל על רמת הגולן, אותה היא לקחה מסוריה במהלך מלחמת ששת הימים. הנשיא טראמפ בהצהרתו ביסס במפורש את ההכרה הזו על הימשכות האיום הביטחוני על ישראל. על פי הנשיא:

> "מדינת ישראל השתלטה על רמת הגולן בשנת 7691 על מנת לשמור על ביטחונה מאיומים חיצוניים. היום, פעולות תוקפניות בדרום סוריה מצד איראן וקבוצות טרור, לרבות חיזבאללה, ממשיכות להפוך את הגולן לעמדת זינוק פוטנציאלית לתקיפות על ישראל. על כל הסדר שלום עתידי באזור לקחת בחשבון את הצורך של ישראל להגן על עצמה מסוריה ומאיומים אזוריים אחרים. על בסיס תנאים מיוחדים אלה, מן הראוי להכיר בריבונות הישראלית על רמת הגולן".[29]

מרוקו מבקשת מזה תקופה ארוכה להשיג לגיטימציה בינלאומית לטענותיה לריבונות על סהרה המערבית, טריטוריה המוגדרת "שטח שאינו תחת ממשל עצמי", שהייתה, עד לשנת 1974, תחת שלטון ספרדי קולוניאליסטי. בשנת 1975, ה-ICJ פרסם חוות דעת מייעצת שהבהירה את מעמדה המשפטי של

25 Dinstein, *Belligerent Occupation*, p.58.

26 *Preparation of a Draft Code of Offences Against the Peace and Security of Mankind,* [1950] 1 Y.B. Int'l L. Comm'n 136, U.N. Doc. A/CN.4/SER.A/1950.

27 H. Lauterpacht, *The Limits of the Operation of the Law of War,* 30 **Brit. Y.B. Int'l L.** 206 (1953).

28 Stephen M. Schwebel, "What Weight to Conquest?," *The American Journal of International Law* 64.2 (1970): p. 347

29 Proclamation No. 9852, 84 Fed. Reg. 11,875 (25.3.2019).

סהרה המערבית. אף על פי שה-ICJ הכיר בקשרים שבין מרוקו לבין סהרה המערבית עוד טרם התקופה הקולוניאליסטית, הוא קבע שאין בידי אלה כדי ליצור ריבונות מרוקאית על השטח.[30] בעקבות חוות הדעת, מרוקו ארגנה את "המצעד הירוק" - גיוס המוני לשם השתלטות על השטח של 350,000 אזרחים וכוחות ביטחון מרוקאים. כאשר הכוחות הספרדיים נסוגו, חיילים מרוקאים מיהרו לתפוס עמדות אסטרטגיות על הגבול כמו גם ערים מרכזיות כגון אל-עיון וסמארה.

בשנות 1979 ו-1980, אימצה האסיפה הכללית של האו"ם החלטות שגינו את "המשך הכיבוש" של מרוקו בסהרה המערבית.[31] למרות זאת, מדינות חשובות רבות הכירו בריבונות המרוקאית על הטריטוריה. בדצמבר 2020, הנשיא האמריקני דונלד טראמפ הכיר בטענותיה של מרוקו על סהרה המערבית.[32] ב-30 ביולי 2024, נשיא צרפת עמנואל מקרון שלח מכתב למלך מרוקו בו ציין שצרפת סבורה "שסהרה המערבית, בהווה ובעתיד, משתבצת במסגרת הריבונות המרוקאית".[33] בראשון ביוני 2025, שר החוץ הבריטי דייוויד לאמי קרא לתכניתה של מרוקו לאוטונומיה מוגבלת תחת ריבונות מרוקאית בסהרה המערבית הפתרון "האמין, המעשי והפרגמטי ביותר" לסכסוך.[34] באוקטובר 2025, מועצת הביטחון של האו"ם הביעה את תמיכתה בתכנית האוטונומיה של מרוקו כבסיס למשא ומתן.[35] עשרות מדינות פתחו קונסוליות למרוקו בסהרה המערבית.[36]

ב-19 בספטמבר 2023, אזרבייג'אן פתחה במבצע צבאי נגד חבל נגורנו-קרבאך, שהיה בשליטה ארמנית. לארמניה ולאזרבייג'אן סכסוך ממושך סביב טענות מתחרות על נגורנו-קרבאך, שטח שאוכלוסייתו הייתה בעבר ארמנית אתנית ברובה, והיווה חלק מהרפובליקה הסובייטית הסוציאליסטית של אזרבייג'אן בתקופת ברית המועצות.[37] רובה המוחלט של האוכלוסייה הארמנית נמלטה מהאזור עד לינואר 2024, והרפובליקה דה-פקטו של נגורנו-קרבאך חדלה להתקיים. בסבב קרבות קודם בשנת 2020, אזרבייג'אן טענה שהיא פועלת מתוך הגנה עצמית, להשיב את שלמותה הטריטוריאלית.[38]

הפרלמנט האירופי וחברי מועצת הביטחון גינו את כיבוש השטח על ידי אזרבייג'אן.[39] אולם חרף זאת, לא הוטלו סנקציות משמעותיות על אזרבייג'אן בעקבות המתקפה של 2023. בשנים 2023 ו-2024, ראש ממשלת ארמניה ניקול פשיניאן הכיר בנגורנו-קרבאך כחלק משלמותה הטריטוריאלית של אזרבייג'אן

30 *Western Sahara, Advisory Opinion*, 1975 I.C.J. 12, ¶ 162 (Oct. 16).

31 G.A. Res. 34/37 (Nov. 21, 1979); G.A. Res. 35/19 (Nov. 11, 1980).

32 *Trump Announces Israel, Morocco to Normalize Relations,* **CNBC** (Dec. 10, 2020), https://www.cnbc.com/2020/12/10/trump-announces-israel-morocco-to-normalize-relations.html.

33 *Statement of the Royal Office,* **Kingdom of Morocco: Ministry of Foreign Affairs** (2020), https://diplomatie.ma/en/statement-royal-office-20.

34 *UK Backs Moroccan Autonomy Plan for Western Sahara,* **AP News** (2024), https://apnews.com/article/morocco-western-sahara-united-kingdom-c9d32485e082c1a406207021eb26409f.

35 S.C. Res. 2797 (2025).

36 Stephen Allen & Jamie Trinidad, *Implications of Growing Support for the Moroccan Position on Western Sahara, in* **The Western Sahara Question and International Law: Recognition Doctrine and Self-Determination** 47, 47–69 (2024).

37 Application of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Arm. v. Azer.), Order, 2023 I.C.J. ¶ 32 (Nov. 17).

38 https://www.theguardian.com/world/2023/nov/10/azerbaijan-is-acting-in-self-defence

39 European Parliament Resolution 2023/2879(RSP) on the Situation in Nagorno-Karabakh After Azerbaijan's Attack, RC-9-2023-0393 (Oct. 5, 2023).I; U.N. SCOR, 78th Sess., 9422d mtg., U.N. Doc. S/PV.9422 (Sept. 21, 2023).

בתמורה לערבויות ביטחון.[40] גורמי גישור בינלאומיים (האיחוד האירופי וארצות הברית) העבירו את מוקד תשומת לבם מה"מעמד" של נגורנו-קרבאך אל "תיחום הגבולות" ו"חתימה על הסכם שלום", ולמעשה, החלו להתייחס לריבונות אזרבייג'אן על האזור כאל עובדה מוגמרת.[41]

במשך עשרות שנים, דרום לבנון שימשה קרש קפיצה למתקפות קטלניות על ישראל. בסוף שנות השישים, ארגון אש"ף גורש מירדן והקים בדרום לבנון את "פתח-לנד", מה שהוביל לשנים ארוכות של ירי רקטות ופשיטות טרור ראוותניות על ישראל, כולל הטבח במעלות בשנת 1974. בשנת 1982, ישראל פלשה ללבנון והקימה "רצועת ביטחון", בה שלטה עד לנסיגתה בשנת 2000. למרות נסיגה זו, ארגון החיזבאללה בנה תשתית צבאית עוצמתית וארסנל של רקטות. ביולי 2006, חיזבאללה ערך פשיטה על חיילים ישראלים בגבול, הרג שלושה מהם ולקח שניים בשבי. כך פרצה מלחמת לבנון השנייה. כמו שהוזכר, חיזבאללה הצטרף למאמץ המלחמתי של חמאס ב-8 באוקטובר 2023, והמטיר על הצפון ירי יומיומי מתמשך של רקטות ומזל"טים, מה שהביא לפינוי המוני של קרוב ל-100,000 אזרחים ישראלים מביתם, ולמאמצים הצבאיים הנוכחיים להקמת אזור חיץ מתפקד.

ההתקפות החוזרות ונשנות על ישראל מדרום לבנון מדגישות את הצורך בשמירה על שליטה ישראלית קבועה באזור. כל נסיגה ישראלית עתידית תהיה מותנית בערבויות ביטחוניות או בהסכמים.

סיכום

כישלונה המתמשך של מדינת לבנון לקיים את חובותיה הבינלאומיים על פי החלטות 1559 ו-1701 של מועצת הביטחון של האו"ם יצרו ואקום משפטי וביטחוני, עמו המסגרת הקיימת של שלמות טריטוריאלית כבר אינה מסוגלת להתמודד. על הקהילה הבינלאומית מוטלת החובה לשוב אל העמדות שהיו מקובלות באופן רחב בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה, לפיהן שימוש חוקי בכוח יכול להסתיים בכיבוש חוקי של שטח.

שליטה ישראלית קבועה על רצועת ביטחון בדרום לבנון אינה פעולה פשוטה של כיבוש, אלא התאמה טריטוריאלית הגנתית הנחוצה לפירוק תשתיות הטרור של חיזבאללה ולהגנה על יישובי הצפון.

40 Kinga Szurc, "Armenia Formally Recognizes Karabakh As Part of Azerbaijan After Years-Long Conflict", Warsaw Institute (Jun 1, 2023), https://warsawinstitute.org/armenia-formally-recognizes-karabakh-part-azerbaijan-years-long-conflict/.

41 APRI Armenia, "Nagorno-Karabakh Fallout: One Year After" (Sep 19, 2024), https://apri.institute/nagorno-karabakh-fallout-one-year-after/.